

Conjunctuurbericht

Centraal Bureau voor de Statistiek

juni 2002

- **Algemeen: economie toont nog geen tekenen van herstel**
- **Productie industrie: sterkere daling**
- **Investerings: doorgeschoven naar 2002**

Algemeen

Vorige maand stagneerde de economische ontwikkeling. Het beeld van de economie in ons land toont in juni nog geen tekenen van herstel. De industriële productie is in april zelfs sterker teruggelopen dan in het eerste kwartaal. Het producentenvertrouwen van industriële ondernemers is in mei nagenoeg gelijk gebleven. Ook de waarde van de in- en uitvoer is in april vergeleken met een jaar eerder gelijk gebleven. In de zeven voorafgaande maanden was er nog sprake van een daling bij zowel de invoer als de uitvoer. Deze daling is in april dus tot stilstand gekomen. Dit is mede het gevolg van de extra werkdag in vergelijking met april 2001. De consumptie is in april meer toegenomen dan in het eerste kwartaal. Ook is het gunstig dat de inflatie nog steeds licht afneemt. De daling van het consumentenvertrouwen houdt aan, in juni is de vertrouwensindex vier punten lager dan in mei. Een lichtpunt is dat de ondernemers in de industrie verwachten dit jaar 21% meer te investeren; veel van de voor 2001 geplande investeringen zijn doorgeschoven naar 2002. Het aantal geregistreerde werklozen blijft stijgen.

Productie industrie

De industriële productie in april ligt 5,6% lager dan in dezelfde maand in 2001. Daarmee is de productie sterker teruggelopen dan in het eerste kwartaal, toen 3,6% minder werd geproduceerd dan een jaar eerder. Met name bij de consumptiegoederenindustrie is een terugval te zien. Deze industrietak werkt vooral voor de binnenlandse markt. In april is de productie het sterkst gedaald in de metaalindustrie. Ook in de voorgaande maanden was dat het geval. De productie ligt in april ruim 10% onder het niveau van een jaar eerder. De metaal neemt ongeveer eenderde van de totale industriële productie voor zijn rekening. In de aardolie-, chemische- en rubberindustrie ligt de productie in april juist hoger dan een jaar eerder: 1,5%. In alle overige onderscheiden bedrijfstakken in de industrie is de productie in april gedaald in vergelijking met een jaar eerder. In de hout-, bouwmaterialen-, meubel- en overige industrie kan de daling (-6,7%) in april zijn versterkt door de bouwstaking.

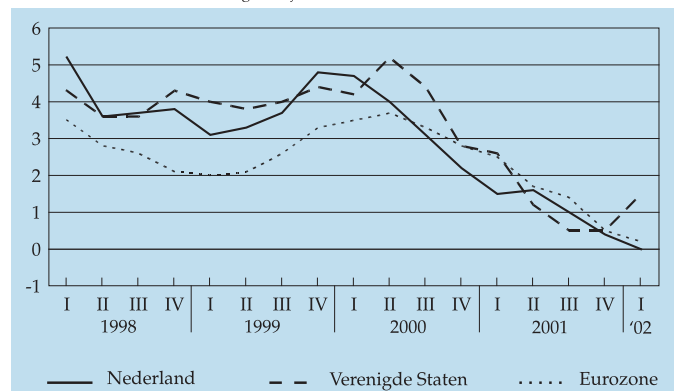
Investeringsverwachting

De ondernemers in de industrie, delfstoffenwinning en nutssector verwachten dit jaar 21% meer te investeren dan in 2001. Dit hoge percentage wordt veroorzaakt doordat veel ondernemers de voor 2001 geplande investeringen hebben doorgeschoven naar 2002. Dit uitstel zorgde in 2001 bij deze ondernemers voor een daling van de investeringen met 6% ten opzichte van 2000.

Veel ondernemers gaven al in het najaar van 2001 aan te verwachten dat investeringen verschoven zouden worden naar 2002. Dit beeld wordt nu bevestigd: in vrijwel alle industriële branches zijn investeringen verschoven van vorig jaar naar dit jaar. Met name in de chemische industrie is dit zichtbaar. Na een daling van de investeringen met 22% in 2001 is er een verwachte stijging van 76% in 2002. Ook in de metaal- en elektrotechnische industrie was er in 2001 een daling ten opzichte van 2000. Maar anders dan in de overige branches wordt deze daling in 2002 gevolgd door een nieuwe daling in de verwachte investeringen. Vrijwel alle ondernemers zijn voorzichtig als het gaat om de verwachtingen voor 2003. De investeringen zullen terugvallen naar het niveau van 2001.

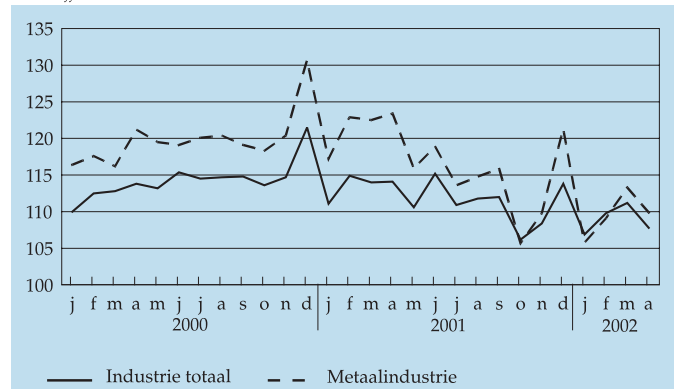
Economische groei

Procentuele mutaties t.o.v. voorgaand jaar

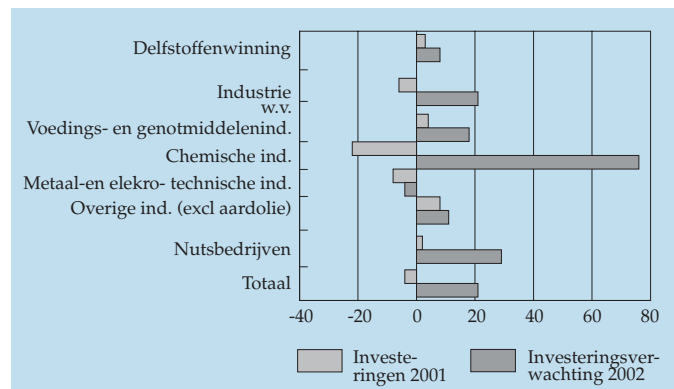
Productie industrie (volume), seizoengecorrigeerd

Indexcijfers 1995=100

Investerings en investeringsverwachting, voorjaar 2002

Procentuele waardenmutaties t.o.v. voorgaand jaar

Kerngegevens recente ontwikkelingen

Procentuele mutaties t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor, tenzij anders aangegeven

	1995/99 gemidd.	2000	2001	2001			2002		2002			
				2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	febr.	maart	april	mei	
Economische kernvariabelen (volume)												
Bruto binnenlands product	3,4	3,5	1,1	1,6	1,0	0,4	0,0	-	-	-	-	
Invoer goederen en diensten	7,2	9,4	0,8	1,8	1,3	-5,0	-4,4	-	-	-	-	
Consumptie	3,1	3,2	1,9	2,2	1,8	1,9	1,5	-	-	-	-	
Overheid	2,0	1,9	3,4	3,6	3,2	3,3	2,1	-	-	-	-	
Gezinnen	3,7	3,8	1,2	1,5	1,1	1,3	1,3	-	-	-	-	
w.o. Individuele consumptie binnenland	-	3,5	1,8	2,1	1,6	1,8	1,5	1,8	1,4	2,2	-	
w.v. Voedings- en genotmiddelen	1,5	1,2	-0,4	-1,8	-2,4	0,5	0,3	-0,4	0,4	1,3	-	
Duurzame consumptiegoederen	5,6	5,4	-0,1	0,5	1,7	0,9	1,5	2,2	-0,2	3,5	-	
Overige goederen	-	2,1	2,5	2,2	2,4	3,5	0,8	2,0	1,3	2,0	-	
Diensten	-	3,6	2,6	3,3	2,3	2,0	1,9	2,1	2,1	2,1	-	
Bruto investeringen in vaste activa	5,9	3,8	-1,1	-1,8	-1,1	-1,2	-1,1	-	-	-	-	
Bedrijven	6,3	3,1	-2,1	-2,7	-2,8	-2,2	-2,2	-	-	-	-	
Overheid	4,2	8,1	5,1	3,8	8,1	4,5	5,7	-	-	-	-	
Uitvoer goederen en diensten	6,6	9,5	0,9	2,4	0,4	-4,1	-3,4	-	-	-	-	
Productie (volume)												
Delfstoffenwinning	-0,3	-2,1	5,7	5,8	9,5	8,6	-	-4,3	-9,0	-3,9	-	
Industrie	2,4	4,7	-1,0	0,7	-2,0	-3,2	-2,3	-4,5	-2,6	-5,6	-	
Energie- en waterleidingbedrijven	1,5	1,6	1,0	1,3	0,3	1,1	-	0,0	-0,1	-0,4	-	
Bouwnijverheid	1,7	3,2	1,1	-0,6	3,3	2,0	1,6	0,9	-0,4	-	-	
Prijzen												
Consumentenprijsindex	2,1	2,6	4,5	4,7	4,6	4,3	3,8	3,8	3,6	3,6	3,3	
Productenprijzen industrie afzet	1,0	11,6	1,3	4,8	-0,3	-4,9	-3,5	-4,2	-2,7	-2,2	-	
Productenprijzen industrie verbruik	1,1	19,2	-0,1	5,6	-2,2	-9,7	-5,9	-7,4	-4,1	-4,2	-	
Aardolie, North Sea Brent (in \$ per barrel)	17,60	28,53	24,97	27,61	25,86	19,98	21,60	20,52	24,16	25,81	25,82	
Goud (in euro per 1 gram fijn)	9,15	9,93	9,91	10,03	10,14	10,07	10,88	11,15	11,01	11,20	11,00	
Caio-lonen												
Particuliere bedrijven	2,3	3,3	4,7	4,9	4,9	4,9	5,1	5,0	5,2	4,2	3,9	
Overheid	2,0	3,0	4,5	4,9	4,4	4,6	5,0	5,3	4,4	4,4	4,5	
Gesubsidieerde sector	1,6	3,1	5,2	4,9	5,6	5,5	6,1	6,0	6,1	5,6	6,1	
Stemming 1) (in %)												
Productenvertrouwen industrie	3,2	6,7	-1,8	-1,5	-2,5	-4,9	-1,4	-1,6	-0,7	-2,0	-2,3	
Consumentenvertrouwen	10,2	24,7	-0,9	-0,5	-4,1	-9,3	-4,8	-4,5	-8,6	-14,0	-16,5	
Economisch klimaat	8,4	24,8	-24,8	-25,0	-32,1	-40,7	-20,8	-19,7	-24,3	-32,7	-30,8	
Koopbereidheid	11,4	24,6	15,0	15,8	14,5	11,6	5,9	5,6	1,9	-1,5	-7,0	
Arbeidsmarkt												
Aantal banen van werknemers (x 1 000)	6 672	7 284	7 450	7 443	7 492	7 498	7 477	-	-	-	-	
Arbeidsvolume werknemers	-	2,1	2,1	2,3	2,2	2,0	1,4	-	-	-	-	
Aantal vacatures (x 1 000)	108	203	197	218	171	164	178	-	-	-	-	
Geregistreerde werklozen 2) (x 1 000)	357	188	146	132	141	135	161	161	167	159	-	
Aantal uren uitzendkrachten	10	-13	-	-10	-11	-	-	-	-	-	-	
Uitgesproken faillissementen 3)	-6	13	27	32	31	19	27	13	29	-	-	
Geld en krediet												
CBS-herbeleggingsindex 4)	31,6	-2,1	-19,2	3,5	-20,2	9,7	5,2	-0,7	7,1	-3,4	-3,2	
Spaartegoeden	5,8	3,9	10,8	10,3	12,3	13,4	11,7	11,8	10,8	-	-	
Verstrekt consumptief krediet	10,4	6,6	-8,7	-9,0	-6,7	-11,3	-8,4	-4,5	-9,1	6,2	-	
Rente (in %)												
Daggeldrente	3,2	4,1	4,4	4,8	4,3	3,6	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	
Rendement op staatsobligaties	5,3	5,3	4,8	5,0	4,8	4,5	4,9	4,9	5,1	5,1	5,1	
Hypotheekrente	6,0	5,9	5,9	5,9	5,8	5,5	5,3	5,3	5,4	5,6	-	
Eurozone 5)												
Bruto binnenlands product	-	3,4	1,5	1,6	1,3	0,3	0,1	-	-	-	-	
Geharmoniseerde consumentenprijsindex	-	2,4	2,8	3,1	2,7	2,2	2,5	2,4	2,5	2,4	2,0	
Consumentenvertrouwen 1)	-	1	-6	-2	-8	-10	-10	-9	-9	-10	-8	
Productenvertrouwen industrie 1)	-	5	-7	-5	-10	-17	-13	-14	-11	-11	-9	
Amerikaanse dollar (in euro)	-	1,08	1,12	1,15	1,12	1,12	1,14	1,15	1,14	1,13	1,09	
Europese liquiditeitsmassa (M3)	-	4,8	8,3	6,4	6,7	8,0	5,3	5,2	5,0	5,0	-	
Depositorente ECB (in %)	-	3,08	3,23	3,58	3,17	2,42	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	

1) Saldo van positieve en negatieve antwoorden in procenten van het totaal.

2) Driemaandsgemiddelden opgenomen onder de middelste maand.

3) Bedrijven en instellingen exclusief eenmanszaken.

4) Mutaties t.o.v. voorgaande periode.

5) Bron: Eurostat.

- = gegevens zijn (nog) niet beschikbaar.

Consumentenconjunctuonderzoek

Saldo positieve en negatieve antwoorden in % van het totaal

	2001						2002					
	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni
Index consumentenvertrouwen	-2,4	-5,4	-4,6	-9,5	-11,5	-7,1	-1,4	-4,5	-8,6	-14,0	-16,5	-21,2
Index economisch klimaat	-28,2	-35,4	-32,8	-41,3	-45,1	-35,9	-18,6	-19,7	-24,3	-32,7	-30,8	-38,8
w.v.:												
afgelopen twaalf maanden	-21,8	-28,0	-28,0	-23,9	-35,4	-38,1	-32,6	-35,7	-46,7	-52,2	-52,2	-58,7
komende twaalf maanden	-34,5	-42,7	-37,6	-58,6	-54,7	-33,7	-4,5	-3,6	-1,9	-13,1	-9,3	-18,9
Index koopbereidheid	14,8	14,6	14,2	11,6	10,9	12,1	10,1	5,6	1,9	-1,5	-7,0	-9,5
w.v.:												
financiële situatie afgelopen twaalf maanden	12,1	15,4	14,6	14,8	15,6	12,1	16,1	10,3	1,9	-1,7	-7,0	-10,2
financiële situatie komende twaalf maanden	8,6	7,8	11,0	7,9	6,6	14,2	14,1	9,4	9,4	10,0	6,5	4,8
gunstige tijd om grote aankopen te doen	23,6	20,6	17,1	12,1	10,5	9,9	0,0	-2,9	-5,5	-12,8	-20,6	-23,1

Producentenvertrouwen: gelijk gebleven

Het producentenvertrouwen, de stemmingsindicator van de ondernemers in de industrie, is in mei uitgekomen op -2,3. Dit is nagenoeg gelijk aan april (-2,0). Het oordeel van de ondernemers over de orderpositie blijft negatief. Er zijn nauwelijks meer orders binnen gekomen, zowel uit het binnenland als uit het buitenland. De tegenvallende orderontvangst doet zich met name voor bij de consumptie- en investeringsgoederen. In de sector halffabrikaten is er nog sprake van een lichte toename van de orderontvangst. Het oordeel van de industriële ondernemers over de voorraden gereed product is praktisch onveranderd. Net zoals in de voorgaande maanden vindt circa 6% van de ondernemers de voorraden nog te groot. De bedrijvigheid ligt in mei iets hoger dan in april. Voor de komende maanden verwachten de ondernemers nauwelijks nog een toename van de bedrijvigheid.

Consumentenvertrouwen: verder gedaald

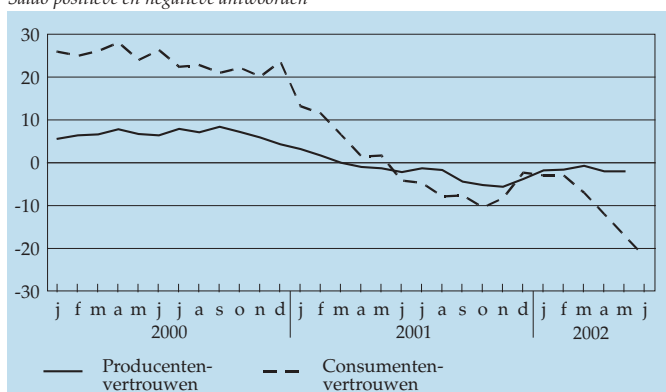
Het consumentenvertrouwen is in juni opnieuw gedaald. De vertrouwensindex ligt op -21. Sinds januari is de index twintig punten gezakt en ligt nog 7 punten boven het dieptepunt uit de vorige periode van economische teruggang (maart 1993). De koopbereidheid, één van de twee onderdelen van de vertrouwensindex, is inmiddels gelijk aan de laagste waarde uit 1993. Alleen bij het oordeel over de economie in het algemeen, het tweede onderdeel van de index, is de consument nog positiever dan in 1993. In juni is allereerst het pessimisme over de economie in het algemeen groter geworden. Daarbij speelt een rol dat veel meer consumenten verwachten dat de werkloosheid oploopt. In juni houdt 55% van de ondervraagden rekening met een stijging van de werkloosheid in de komende maanden, tegen 34% in mei. In de tweede plaats vinden consumenten de tijd iets minder gunstig voor het doen van grote aankopen, zoals televisies en computers. In juni vindt per saldo 23% van de ondervraagden de tijd ongunstig. De koopbereidheid is desondanks nauwelijks lager dan in mei. Het oordeel van consumenten over de financiële positie van hun huishouden is namelijk vrijwel onveranderd. Deze stabilisatie hangt samen met het feit dat het aantal consumenten dat vindt dat de prijzen de afgelopen twaalf maanden sterk zijn gestegen in juni niet verder is opgelopen.

Consumptie: groei iets toegenomen

De consumptiegroei in het eerste kwartaal is met 1,7% in lijn met de gemiddelde volumetoename in 2001. In april is de groei zelfs iets toegenomen: het volume van de binnenlandse individuele consumptie is 2,2% groter dan in april vorig jaar. De groei van de uitgaven aan goederen (2,5%) overtreft die van de bestedingen aan diensten met 0,4 procentpunt. Aan voedings- en genotmiddelen is in april voor prijsveranderingen gecorrigeerd 1,3% meer besteed. De prijsstijging bij deze producten is minder hoog dan in eerdere maanden. In april dit jaar waren huishoudens bij de aanschaf van voedings- en genotmiddelen 3,7% duurder uit dan in dezelfde maand een jaar eerder. In januari was dit nog bijna 7%. De sterkste volumegroei in april doet zich voor bij de bestedingen aan duurzame goederen (3,5%). Deze toename is grotendeels toe te schrijven aan de positieve ontwikkeling van de bestedingen aan vervoermiddelen. Dat cijfer is echter geflatteerd omdat het niveau van de bestedingen aan vervoermiddelen in de eerste maanden van 2001 relatief laag was. Een aantal consumenten vervroegde toen de aankoop van bijvoorbeeld een nieuwe auto naar de laatste maanden van 2000 om de verhoging van de btw voor te zijn. In de periode januari tot en met april is aan diensten 2,0% meer geconsumeerd dan in hetzelfde tijdvak vorig jaar.

Producenten- en consumentenvertrouwen, seizoengecorrigeerd

Saldo positieve en negatieve antwoorden

Consumentenprijzen: inflatie in mei gedaald

De inflatie in ons land is in mei uitgekomen op 3,3%. Dit betekent een daling met 0,3% vergeleken met de voorgaande maand. Vanaf december vorig jaar is de inflatie vrijwel onafgebroken gedaald van 4,4% naar het huidige niveau van 3,3%. De bijdrage van de voedingsmiddelen en alcoholvrije dranken aan de inflatie is ook nu weer afgenomen. De prijzen van deze artikelgroep liggen in mei gemiddeld 2,9% hoger dan in dezelfde maand van vorig jaar. In januari was dat nog 7,8%. Vooral de prijsontwikkelingen van vlees en verse groenten hebben in de achterliggende maanden een forse bijdrage geleverd aan de inflatie. In januari bedroeg de prijsstijging op jaarbasis voor deze artikelen nog ongeveer 6% respectievelijk 29%. In mei liggen de prijzen voor vlees weer vrijwel op hetzelfde niveau als vorig jaar. Verse groenten zijn in mei zelfs ruim 9% goedkoper dan in mei 2001. Een afwijkend beeld is te zien bij de prijsontwikkelingen van fruit en aardappelen. Hun bijdrage aan de inflatie is tussen januari en mei van dit jaar weliswaar gedaald, maar fruit is in mei nog altijd bijna 8% duurder dan in mei vorig jaar. De prijzen van aardappelen liggen zelfs nog 44% boven die van een jaar geleden.

Internationaal gezien scoort ons land nog steeds hoog. Binnen de Europese Unie (EU) is de maandenlange koppositie van Nederland voor wat betreft de inflatie in januari overgenomen door Ierland. In mei moet ons land het echter nog steeds doen met een gedeelde tweede plaats, samen met Griekenland. Volgens de, voor vergelijkingen binnen de EU gehanteerde, geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP) bedroeg de inflatie in mei in ons land en Griekenland 3,8%. Ierland staat zoals vermeld aan kop met 5,0%. In de onderste regionen van de inflatieranglijst staan onze belangrijke handelspartners België, Luxemburg en Duitsland met respectievelijk 1,4%, 1,3% en 1,0%. De inflatie binnen de EU als geheel bedraagt gemiddeld slechts 1,8%.

Producentenprijzen: licht gestegen

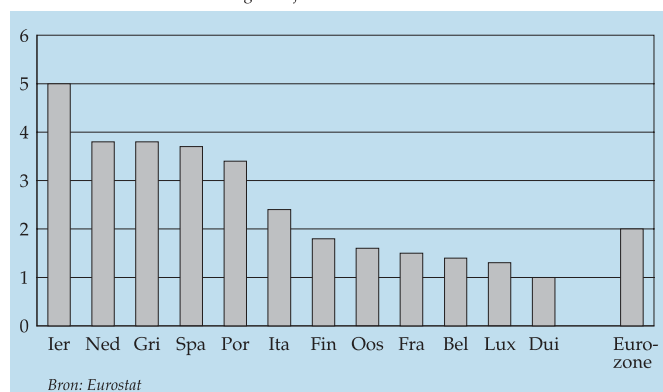
De gemiddelde afzetprijzen liggen april 1,3% hoger dan in maart. Dit is de vierde opeenvolgende maand dat de afzetprijzen stijgen. Toch liggen de prijzen in april nog altijd ruim 2% beneden het prijsniveau van april vorig jaar. In de laatste helft van vorig jaar waren vooral de prijsontwikkelingen van de aardolieproducten bepalend voor de fluctuaties van de industriële afzetprijzen. In de eerste twee maanden van dit jaar speelde deze factor een minder prominente rol, omdat de prijzen van aardolieproducten redelijk stabiel bleven. In februari bedroeg de gemiddelde prijs van een barrel aardolie (North Sea Brent) \$20,52. Via \$24,16 per vat in maart steeg deze prijs in april verder door naar gemiddeld \$25,81 en stabiliseerde in mei op \$25,82 per vat. Ook de verbruiksprijzen zijn in de eerste vier maanden van dit jaar licht gestegen, maar liggen in april gemiddeld toch nog ruim 4% lager dan in april 2001.

Geregisteerde werkloosheid: verder gestegen

De geregisteerde werkloosheid is de afgelopen maanden verder gestegen. In de maanden maart-meï van dit jaar zijn er gemiddeld 159 duizend geregisteerde werklozen. Dat zijn er achttien duizend minder dan in de maanden februari-april. Vanwege seizoeneffecten is echter een daling van het aantal werklozen met dertienduizend gebruikelijk. Na verwijdering van deze seizoeneffecten komt het werkloosheidscijfer dan ook vijfduizend hoger uit dan in de vorige driemaandsperiode. Vergeleken met dezelfde periode een jaar geleden is het aantal geregisteerde werklozen nu 25 duizend hoger.

Geharmoniseerde consumentenprijsindex, mei 2002

Procentuele mutaties t.o.v. voorgaand jaar

Bron: Eurostat

● **Koopbereidheid lage inkomens en jongeren sterkst gedaald**

De koopbereidheid van consumenten is sinds begin dit jaar sterk gedaald. Dit onderdeel van het consumentenvertrouwen geeft in het algemeen een globale indicatie van de ontwikkeling van de consumptiegroei. Het is dan ook de moeite waard om te zien welke achtergronden hierbij een rol spelen. Daarvoor kan gebruik worden gemaakt van onderliggende gegevens uit het Consumenten Conjunctuur Onderzoek (CCO), waaruit het consumentenvertrouwen en de koopbereidheid worden samengesteld.

De koopbereidheid is een maatstaf voor het oordeel van de consument over de financiële positie van het eigen huishouden en over de mate waarin hij de tijd gunstig vindt voor het doen van grote aankopen, zoals televisies of computers. Uit eerdere analyses van het CCO kwam al naar voren dat de beleving van de inflatie een rol lijkt te spelen bij de teruglopende koopbereidheid. Steeds meer consumenten gaven de afgelopen maanden aan dat er sprake was van sterke prijsstijgingen. Vooral bij eerste levensbehoeften en bij horecadiensten is met name in de eerste maanden van dit jaar sprake geweest van sterke prijsstijgingen. Tegelijkertijd is het aantal consumenten dat aangeeft aan het eind van de maand geld over te houden sinds begin dit jaar licht teruggelopen.

Koopbereidheid lagere inkomensgroepen sterker gedaald

Een andere analysemogelijkheid bij het CCO is te kijken bij welke groepen huishoudens de koopbereidheid het sterkst is gedaald. Een aantal achtergrondkenmerken blijkt niet of nauwelijks te leiden tot verschillen. Zo is de koopbereidheid bij mannen even sterk afgenomen als bij vrouwen en maakt het ook niet veel uit of iemand werkt, niet-actief is of gepensioneerd is. Van grote verschillen is wel sprake als gekeken wordt naar de hoogte van het inkomen. Hier geldt in het algemeen: des te hoger het inkomen, des te groter de koopbereidheid. De beperkte daling van de koopbereidheid in het eerste kwartaal blijkt in alle inkomensgroepen ongeveer even groot te zijn. De scherpe daling in het tweede kwartaal is vooral bij de twee laagste inkomensgroepen het sterkst. Tot deze inkomensgroepen behoren doorgaans veel jongeren en alleenstaande ouderen. Bij de hoogste inkomensgroep is de teruggang juist kleiner dan gemiddeld. Dit betekent dat de gevolgen van de lagere koopbereidheid voor de consumptiegroei mee zouden kunnen vallen. De hogere inkomensgroepen besteden immers het meest. Dit verschil tussen hoge en lage inkomensgroepen spoort met de mogelijke rol van de prijsstijgingen bij de daling van de koopbereidheid. De prijsverhogingen van eerste levensbehoeften wegen bij de laagste inkomensgroepen relatief zwaarder dan bij de hoogste inkomensgroepen. Verder wijst de verhoudingsgewijs kleine teruggang van de koopbereidheid bij de hoogste inkomensgroep erop dat de herziening van de belastingheffing op vermogen geen grote rol gespeeld heeft.

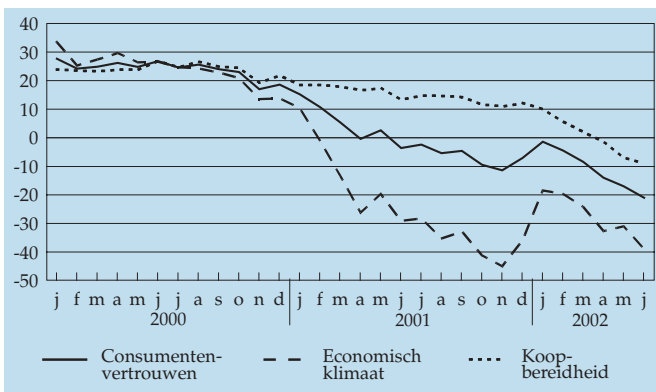
Koopbereidheid jongeren sterkst gedaald

Ook als gekeken wordt naar leeftijd blijkt er een verschil te zijn in de mate waarin de koopbereidheid is gedaald. In het algemeen geldt hier: des te jonger, des te hoger de koopbereidheid. De beperkte daling in het eerste kwartaal is min of meer gelijk verdeeld over de verschillende leeftijdscategorieën. De scherpe daling in het tweede kwartaal blijkt echter bij de 18-25 jarigen veel sterker te zijn geweest dan bij de overige groepen. Dit kan wijzen op problemen voor deze groep om aan (tijdelijk) werk te komen of om een baan vast te houden. Het aantal vacatures is immers vanaf het derde kwartaal vorig jaar teruggelopen. De werkloosheid is de afgelopen maanden licht gaan stijgen. Voor de jongeren is het daardoor kennelijk moeilijker om bijvoorbeeld hun financiële positie te verbeteren. Bij de 25-34 jarigen is de teruggang juist relatief beperkt gebleven. Dit wijst erop dat voor deze leeftijdsgroep de perspectieven op financiële verbetering nog steeds goed zijn. De koopbereidheid bij de 35-plussers is ongeveer even sterk is gedaald als het gemiddelde.

Tot slot is ook bij het opleidingsniveau sprake van verschillen in de daling van de koopbereidheid. Des te minder opleiding het hoofd van het huishouden heeft, des te sterker is de koopbereidheid afgenomen. Het opleidingsniveau heeft echter een sterke relatie met het inkomen, zodat dit verschil waarschijnlijk dezelfde achtergrond heeft als de verschillen bij de inkomensgroepen.

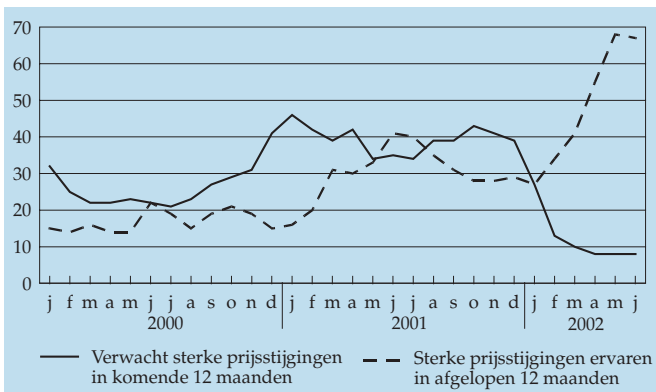
Consumentenvertrouwen

Saldo positieve en negatieve antwoorden in % van het totaal

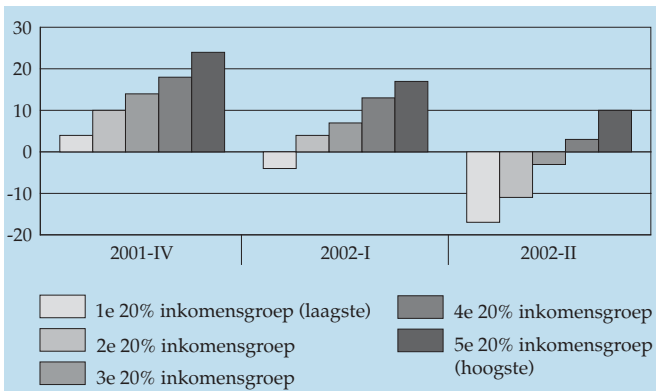
Sterke prijsstijgingen: ervaring en verwachting

in % aantal consumenten

Koopbereidheid naar inkomensgroep

Saldo positieve en negatieve antwoorden in %

Koopbereidheid naar leeftijd

Saldo positieve en negatieve antwoorden in %

